Help, ik ben een zij-instromer

S.I. Instroomer

Colofon

Help, ik ben een zij-instromer
S.I. Instroomer

S.I. Instroomer is het satirische pseudoniem van Jeroen Oonincx.

Copyright © 2026 Jeroen Oonincx, schrijvend als S.I. Instroomer
Eerste druk, 2026

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

ISBN paperback: 9789403945897
NUR 372

Omslag: Jeroen Oonincx
Uitgave: eigen beheer — paperback via Bookmundo

Bij het schrijven van dit boek is gebruikgemaakt van AI-ondersteuning (Claude, ChatGPT en Gemini), onder meer voor redactie, feitencontrole, structurering en tekstuele verwerking. Concept, ervaringen, inhoudelijke keuzes, satire, verhaallijn en eindredactie zijn van de auteur.

Inhoud

Voorwoord 5
Hoofdstuk 1 — De Reorganisatie en de Omschakelknop 7
Hoofdstuk 2 — De Wervingsbrochure 13
Hoofdstuk 3 — De Aanmeldings-bureaucratie 19
Hoofdstuk 4 — Het Assessment en de Blokjes 26
Hoofdstuk 5 — De Papierwinkel 33
Hoofdstuk 6 — Dag 1: De Slagboom en de Badge 39
Hoofdstuk 7 — Dag 1: De Welkomst-PowerPoint 46
Hoofdstuk 8 — Dag 2: Het Laptop-incident 52
Hoofdstuk 9 — Dag 3: De E-Learning 'Integriteit' 57
Hoofdstuk 10 — Dag 10: Maak kennis met je Mentor 62
Hoofdstuk 11 — Dag 15: De Werkkleding 68
Hoofdstuk 12 — Dag 21: De Competentiematrix 74
Hoofdstuk 13 — Dag 45: De Terugkomdag 79
Hoofdstuk 14 — Dag 60: De SMART-doelen 86

Inhoud (vervolg)

Hoofdstuk 15 — Dag 73-75: Het Portfolio-incident 93
Tussenspel — Dag 84: Kamer 204 99
Intermezzo — UAB Beleidsmemo (Dag 0) 102
Hoofdstuk 16 — Dag 90: De Zittende Garde 108
Hoofdstuk 17 — Dag 120: De Vergadercultuur 114
Hoofdstuk 18 — Dag 180: De Frisse Blik versus De Werkgroep 119
Hoofdstuk 19 — Dag 195: De Eerste Crisis en de Koffiepauze-hiërarchie 122
Hoofdstuk 20 — Dag 220: De 360-graden Feedback 125
Hoofdstuk 21 — Dag 300: Het Subsidie-toneelstuk 129
Hoofdstuk 22 — Dag 340: De Certificering met Spelfout 133
Epiloog — Dag 365 137
Glossarium van het Zij-instroomtraject 141
Nawoord — Wat de cijfers zeggen 147
Bronnen bij het nawoord 149
Wat er niet in het boek staat 151
Over de auteur 152
Leesgroep- en gespreksvragen 153

Voorwoord

Dit boek had er niet moeten zijn.

Niet omdat het onderwerp onbelangrijk is — het onderwerp is uitermate belangrijk, en iedereen die ooit een zij-instroomtraject heeft doorlopen weet dat. Maar omdat de situatie die dit boek beschrijft allang had moeten zijn opgelost. Er zijn genoeg rapporten over geschreven. Er zijn genoeg werkgroepen over opgericht. Er zijn genoeg convenanten gesloten tussen partijen die inmiddels zijn gefuseerd, opgeheven of hernoemd.

En toch is er een tekort. Nog steeds. Altijd weer.

Ik heb besloten dit op te schrijven als satire, omdat satire het enige genre is dat de werkelijkheid eerlijker beschrijft dan de werkelijkheid zichzelf beschrijft. Een rapport over arbeidsmarktfalen is droog. Een logboek over arbeidsmarktfalen is herkenbaar. En herkenning is — zo heb ik gemerkt — het enige dat mensen echt in beweging brengt. Niet beleid. Niet een Kamerbrief. Een zin die iemand leest en denkt: dit is mij ook overkomen. Precies zo.

Een woord over de totstandkoming. Bij het schrijven van dit boek heb ik gebruikgemaakt van AI. Dat moet ik vermelden, al was het maar omdat ik er zelf niet helemaal van overtuigd was dat dit een goed idee was. Ik ben geen vroege adopter. Ik ben eerder de persoon die vraagt of iets wel echt nodig is voordat hij het probeert. Maar de ironie is te mooi om te negeren: een boek over de spanning tussen menselijk vakmanschap en systemen die het menselijke verdringen, geschreven met behulp van een systeem. Die spanning zit in elke zin. Soms letterlijk.

De verhalen in dit boek zijn gebaseerd op werkelijkheid. Mijn werkelijkheid, deels. De werkelijkheid van anderen, ook. S.I. Instroomer is daarbij geen letterlijk zelfportret van de persoon achter dit boek: namen zijn veranderd, functies gehusseld, tijdstippen verschoven, situaties samengevoegd — door de satirische gehaktmolen gehaald. Wie zichzelf hierin meent te herkennen, heeft gelijk in de zin dat dit overal speelt — en ongelijk in de zin dat het specifiek over hem gaat.

Nog iets, voor we beginnen. Niet iedereen in dit boek — en niet iedereen die de sprong in het echt waagt — komt aan de overkant. Dit logboek volgt één traject dat, uiteindelijk, ergens landt. Dat is geen garantie. Onderweg passeert de hoofdpersoon collega's voor wie dat niet gold, en dat verdient net zoveel plek als de dagen die wél goed aflopen.

Voor de rest: sterkte op de werkvloer. En als de slagboom niet opengaat op dag één: de berm heeft meer ruimte dan je denkt.

S.I. Instroomer

Hoofdstuk 1

De Reorganisatie en de Omschakelknop

Het woord 'boventallig' klinkt als een compliment. Alsof je ergens boven uitstijgt. Dat was niet de bedoeling.

De mededeling kwam op een dinsdag. Via Teams, want dat was inmiddels de manier waarop dingen werden meegedeeld. Niet slecht nieuws specifiek — alles. Vergaderingen, verjaardagen, functioneringsgesprekken, ontslagen. Teams had de fysieke aanwezigheid vervangen en zich daarna ook meester gemaakt van de inhoud. Ik was uitgenodigd voor een 'buitengewone algemene vergadering'. Dat had al een signaal moeten zijn. Vergaderingen die buitengewoon zijn, zijn dat zelden op een prettige manier.

De directie sprak. Er was een strategische heroriëntatie. Er was synergie. Synergie in alle richtingen, zo leek het. Het woord viel zeven keer. Ik heb het bijgehouden, want ik had op dat moment niets beters te doen dan tellen. Het woord 'ontslag' viel nul keer.

Na de vergadering was er een kortere vergadering, met minder mensen. Mijn manager was erbij. Ze keek tijdens dit gesprek overwegend naar de hoek van het scherm waar waarschijnlijk haar eigen gezicht te zien was. Ze zei dat het haar persoonlijk ook erg raakte. Die zin staat waarschijnlijk ergens in een handleiding voor dit soort gesprekken. Ik heb haar niet gevraagd hoe persoonlijk precies, want dat leek mij niet het moment.

Daarna was het gesprek voorbij. En mijn functie ook.

Ik zat nog in de stoel. Het scherm was al zwart. Buiten was het gewoon weer.

Vakantie. Fase één.

De eerste week deed ik niets. Dit was een bewuste keuze, gemaakt op dag twee, tijdens het tweede kopje koffie op een dinsdag om 10:23 uur. Op een dinsdag. Om 10:23 uur. Dit voelde aanvankelijk als overwinning. Later die middag begon ik me af te vragen wat ik eigenlijk had gewonnen.

Week twee. Ik las een boek. Daarna nog een boek. Ik maakte wandelingen in een tempo dat ik mezelf daarvoor nooit had gegund. Ik ontdekte dat de buurtsuper op dinsdagochtend vrijwel leeg is. Rustige kassa's. Ruimte bij het brood. Vriendelijk personeel met tijd voor een opmerking over het weer. Een van de concrete voordelen van de nieuwe situatie. Ik onthield het gewoon, want een logboek had ik toen nog niet. Dat kwam later. Veel later, toen er meer was om bij te houden.

Maand één. Ik verbouwde de badkamer. Al langer gepland, altijd uitgesteld wegens tijdgebrek. Er was nu geen tijdgebrek. Er was ook geen aannemer beschikbaar voor de komende acht weken — die hadden het druk met mensen die wél op tijd hadden gepland — dus ik deed het zelf. Ik bestudeerde tegeltjespatronen op een manier die ik eerder als tijdverspilling zou hebben gekwalificeerd. Ik had een mening over voegkleur. Antraciet leek mij iets te nadrukkelijk. Wit was te braaf. Ik koos lichtgrijs. Informatie die nergens toe doet, maar die ik nu toch heb opgeschreven, omdat het bijhouden van de voegkleurkeuze precies de soort bezigheid was die mijn leven op dat moment vulde.

Maand twee. De tegels lagen. De badkamer was klaar. Hij zag er goed uit. Ik stond er een tijdje naar te kijken. Daarna was er geen project meer.

Ik dronk koffie. Het was een dinsdagochtend. De buurtsuper was leeg.

De Vraag.

Ergens in die tweede maand begon iets te schuiven. Niet dramatisch. Niet in één moment. Meer als een deur die langzaam dichtgaat — je hoort het pas als hij al bijna dicht is.

De leegte was aanvankelijk aangenaam geweest. Daarna was ze neutraal. Daarna begon ze vragen te stellen. De voornaamste vraag was eenvoudig geformuleerd maar ingewikkeld van inhoud: wat nu?

Ik heb deze vraag opgeschreven op een blocnote. Daarna heb ik de blocnote laten liggen. Daarna heb ik hem teruggevonden onder een krant. Daarna heb ik hem opnieuw laten liggen. Op een bepaald moment moest de vraag toch worden beantwoord, want een lege agenda geeft geen antwoorden. Hij geeft alleen maar meer tijd om de vraag opnieuw te stellen.

Subvraag één: hetzelfde doen als hiervoor?

Nee. Dat was snel duidelijk. Niet omdat het werk slecht was geweest, maar omdat het werk hoofdzakelijk had bestaan uit zitten. Ik zat in vergaderingen. Ik zat achter schermen. Ik zat in auto's om naar plaatsen te rijden waar ik vervolgens ook zat. Mijn lichaam had dit jarenlang gedoogd zonder er expliciet bezwaar tegen te maken, maar het had het ook nooit als ideaal aangemerkt. Er was altijd iets geweest dat trok in de richting van iets anders — iets waarbij je aan het einde van de dag iets kon aanwijzen en zeggen: dit heb ik gedaan. Dit is er nu. Dit was er gisteren nog niet.

Met mijn handen werken, kort gezegd. Iets wat ik in mijn hele werkende leven nauwelijks had gedaan — zevenentwintig jaar kantoor en beeldscherm — maar wat ik nu, op mijn zevenenveertigste, als de logische volgende stap zag. Dat zegt iets over de mens. Of over de kantooromgeving. Waarschijnlijk allebei.

Subvraag twee: wat dan?

Hier begon de inventarisatie. Ik deed dit op papier, met een pen, want papier gaat niet op standby en vraagt geen update. Drie criteria.

Criterium één: minder zitten.
Criterium twee: toekomstbestendig.
Criterium drie: ergens toe dienen.

Bij criterium twee schreef ik iets op dat ik hier letterlijk weergeef: *AI komt eraan. Alles wat een computer goedkoper kan dan ik, gaat een computer goedkoper doen dan ik. Wat blijft er over?*

Dit is een arbeidsmarktanalyse op de achterkant van een kassabon van de buurtsuper.

Het antwoord: dingen die in de fysieke wereld moeten gebeuren en waarvoor iemand aanwezig moet zijn. Een algoritme kan geen leiding aanleggen. Een AI kan geen dakconstructie monteren. Een chatbot kan geen funderingsprobleem diagnosticeren door ernaast te gaan staan en er kritisch naar te kijken. Misschien op termijn. Maar dan ben ik met pensioen of dood, en in beide gevallen is het mijn probleem niet meer.

Criterium drie was ingewikkelder. Betekenis is een woord dat in wervingsbrochures zestien keer voorkomt en in werkelijkheid twee keer: als iemand een goed gesprek heeft met een patiënt en als iemand iets maakt dat daarna niet meer kapot is. Ik had vrijwilligerswerk. Buurtdingen. Ik wist wat het was om ergens toe te dienen zonder factuur. Ik wilde een betaalde versie van dat gevoel. Want de hypotheek wacht niet op betekenis.

De Selectie.

Drie sectoren zitten in Nederland structureel te springen om mensen: de zorg, het onderwijs, de techniek. Dit stond in kranten. Op posters. In de brochures die later kwamen. Ik kende deze informatie al voordat ik er wat mee deed. Dat is een menselijke eigenschap: kennis wordt pas relevant als je hem nodig hebt.

Zorg: overwogen. Drie bezwaren. Nachtdiensten. Mijn rug, die de badkamerverbouwing had overleefd maar dit niet zonder commentaar had gedaan. En eerlijkheidshalve: ik ben praktisch ingesteld. De zorg vraagt ook om het zachte soort menselijk contact, op moeilijke momenten, consequent. Ik kan dat. Maar ik moet er moeite voor doen. Dat is een eerlijke observatie over mezelf.

Onderwijs: ook overwogen. Ik kan dingen uitleggen. Ik heb kennis. Ik heb geduld, in normale hoeveelheden. Ik schreef 'mogelijk' op het vel papier. De bezwaren ontdekte ik later, en ze hadden weinig met onderwijs te maken en veel met de administratie rondom onderwijs. Maar dat is een ander hoofdstuk.

Techniek: bleef over. Elektro, metaal, hout. Sectoren waar ik inhoudelijk weinig van afwist — dat moet ik eerlijk toegeven — maar waar het werk fysiek was, toekomstbestendig en concreet. Je installeert iets. Het werkt of het werkt niet. Er is geen vergadering over. De duurzaamheidstransitie heeft mensen nodig die zonnepanelen installeren, warmtepompen plaatsen, laadpalen monteren. Werk dat de komende dertig jaar niet verdwijnt, omdat de klimaatdoelen niet verdwijnen — ook al gaat de uitvoering wisselend voortvarend. Werk waarbij ik sta. Waarbij ik beweeg. Waarbij ik aan het einde van de dag iets kan aanwijzen.

Ik omcirkelde 'techniek' op het vel papier. Zo neem ik beslissingen. Het werkt voor mij.

De Avond.

Er was één moment dat ik moet vermelden. Niet omdat het groots was. Het was niet groots. Maar het was het moment waarop de beslissing echt werd, in de zin dat ze werd uitgesproken en daarna bestond.

Het was een avond. Ik had mijn analyse samengevat en deelde die thuis. Mijn vrouw luisterde. Ze stelde één vraag: hoe lang duurt zo'n traject?

Ik zei dat ik dat nog niet precies wist, maar dat er subsidies waren en een UWV-voucher.

Ze knikte.

Er viel een stilte.

Ze vroeg: maar het lukt toch wel? Met de hypotheek en zo?

Ik zei: ja.

Ze zweeg. Daarna dronken we koffie. Het onderwerp was gesloten. De beslissing was genomen.

Het enige wat nog moest gebeuren was de uitvoering. De uitvoering bleek een eigen logboek te rechtvaardigen. Maar dat wist ik op dat moment nog niet.

Hoofdstuk 2

De Wervingsbrochure

Ze kwamen van alle kanten.

Via e-mail van instanties die ik niet kende maar die mij blijkbaar wel kenden. Via LinkedIn, dat had vastgesteld dat ik tot een interessante demografische groep behoorde: man, vijfenveertig-plus, recent van functie gewisseld, locatie Nederland. Algoritmen houden van dit soort mensen. Ze sturen ze folders.

Via het UWV, dat mij doorverwees naar partijen die mij op hun beurt doorverwezen naar andere partijen, die mij doorverwezen naar het UWV. Een cirkel die zichzelf in stand hield met de traagheid en vasthoudendheid van iets dat niemand heeft ontworpen maar dat desondanks functioneert.

Ze kwamen allemaal met hetzelfde verhaal. Ze deden dat met oprechtheid, voor zover ik dat kon beoordelen. Of ze deden het zo goed dat het niet uitmaakte.

Het verhaal was: we hebben u hard nodig. U bent precies wat wij zoeken. Uw ervaring is waardevol. Kom bij ons.

Ik heb het gehoord. Ik heb het gelezen. Ik heb de brochures bewaard in een map.

De Brochures.

Ik heb de brochures gelezen met een pen in de hand en woorden geteld, omdat me opviel dat bepaalde woorden vaker kwamen dan andere.

Impact kwam gemiddeld zestien keer per document voor. *Frisse blik* acht keer. *Kansen* elf keer. *Uitdaging* dertien keer, altijd positief bedoeld. *Synergie* vier keer, nooit met uitleg.

Daarna keek ik wat er niet stond.

Werkdruk stond er niet in. *Personeelstekort* ook niet. *Administratielast* niet. *Wachtlijsten* niet. *Uitval* niet.

En salaris bijna niet. Eenmalig, in een bijzin, geflankeerd door het woord 'marktconform'. In de techniek wordt salaris de laatste tijd wel vaker genoemd. Tegelijk ligt er een wetsvoorstel voor nieuwe regels over loontransparantie: werkgevers moeten sollicitanten vóór de loononderhandeling informeren over het loon of de bandbreedte. Dat kan in de vacature, maar hoeft niet per se daar. Voor de rest blijft 'marktconform' het antwoord.

Iemand had deze woorden weggelaten. Die beslissing was bewust genomen, in een vergadering, door mensen met functietitels die het woord 'strategie' of 'communicatie' bevatten. Het resultaat was een document dat klopte in de zin dat het niet loog, maar onvolledig was op precies de punten die relevant waren.

De Foto.

Op pagina vier van de brochure die ik het langst heb bewaard staat een man. Hij wijst naar een whiteboard. Op het whiteboard staat: *Jij maakt het verschil.*

Het whiteboard is verder leeg.

De man lacht. Het is een lach die zegt: ik sta aan de goede kant. Niet de kant van de mensen die het verschil maken — die zijn ergens in een klas, of naast een patiënt, of in een bouwput. Maar de kant van de mensen die het faciliteren. Die het communiceren. Die de brochure maken.

Ik heb de foto twee minuten aangestaard. Ik heb de brochure in de map gedaan. Ik heb mij aangemeld. Ondanks de foto, niet vanwege.

Er is nog iets wat de brochures niet vermeldden. Niet omdat ze het vergaten, maar omdat het buiten het bereik valt van wat een brochure kan bevatten zonder zichzelf tegen te spreken.

De mensen die de brochures schrijven, werken bij de organisaties die de brochures beschrijven. Ze kennen de organisatie. Ze kennen de werkdruk. Ze kennen de reden waarom de vorige medewerker op die functie is vertrokken. Ze kennen de begeleider die het te druk heeft, de collega die al drie jaar wacht op een functioneringsgesprek, de afdeling die op papier vijftien mensen telt maar in de praktijk op elf draait omdat vier posities al achttien maanden openstaan.

Ze weten dit allemaal. En ze schrijven: impact, frisse blik, kansen.

Dit is geen slechtheid. Dit is het systeem. Het systeem vraagt om een brochure. De brochure vraagt om aantrekkelijkheid. Aantrekkelijkheid vraagt om bepaalde woorden en de afwezigheid van andere. De mensen die de brochure schrijven doen hun werk. Hun werk is niet de werkelijkheid beschrijven. Hun werk is mensen aantrekken.

Ik was aangetrokken. Het systeem had gefunctioneerd.

Het Politieke Klimaat.

Er is iets merkwaardigs aan de hand met sectoren die structureel te weinig mensen hebben. Ze schreeuwen, publiceren, richten werkgroepen op — met partijen die eerder ook al convenanten sloten over hetzelfde onderwerp, met vergelijkbare aanbevelingen die vergelijkbaar niet zijn gehaald.

En in de kern verandert er weinig.

Neem de techniek. Jarenlang de urgente boodschap: installateurs, elektriciens, timmermannen nodig. Tegelijkertijd werd het MBO in datzelfde debat consequent weggezet als de mindere keuze —

niet altijd hardop, maar wel via schooladvies en de toon op ouderavonden. Het gevolg was voorspelbaar: minder aanmeldingen voor vakopleidingen, meer voor theoretische studies waarvan er al genoeg diploma's waren.

Wat wél groeide: het aantal beleidsmakers dat zich met het tekort bezighield. Niet elektriciens. Mensen die over elektriciens schreven.

Dit is het bureaucratisch multiplicatoreffect in zijn zuiverste vorm. Een probleem, beleid, uitvoering, controle, controle van de controle — tot er meer mensen bezig zijn met het beheren van het probleem dan met het oplossen ervan.

De Subsidies.

Er is geld. Per zij-instromer in het onderwijs is ongeveer vijfentwintigduizend euro subsidie beschikbaar voor scholing, begeleiding en aanverwante trajectkosten. Geverifieerd, gepubliceerd, te vinden voor wie zoekt.

Rond de vijfentwintigduizend euro is genoeg om iemand twee jaar lang wekelijks serieus te begeleiden. Het is ook een bedrag dat kan worden uitbetaald aan een organisatie die vervolgens een begeleider aanwijst die het te druk heeft, die vervolgens overspannen thuiszit, die vervolgens wordt vervangen door een post-it op een kamerdeur: *Succes! Groetjes Anita.*

Beide scenario's bestaan. In beide gevallen wordt het bedrag uitbetaald, want de procedure is gevolgd. Zorgvuldig. Dat woord kennen we al.